

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ของศูนย์ขยายพันธุ์พืชนั้น แต่ละปีมีแนวโน้มที่จะทำการผลิตเมล็ดพันธุ์เพิ่มมากขึ้น เพราะปัจจุบันเกษตรกรได้มีการปลูกพืชโดยนำวิชาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้าไปช่วย อย่างเช่นการใช้เมล็ดพันธุ์ เกษตรกรนิยมที่จะซื้อหาเมล็ดพันธุ์ที่ดีและลดการเก็บไว้ใช้เอง ดังนั้นศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว จึงเป็นผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์โดยตรงจำเป็นจะต้องผลิตเมล็ดพันธุ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรผู้ใช้เมล็ดพันธุ์ โดยเฉพาะการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 15 และ ข้าวดอกมะลิ 105 ซึ่งเกษตรกรนิยมปลูกกันมาก

การผลิตเมล็ดพันธุ์ของศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว นั้น จะดำเนินการโดยผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ให้ศูนย์ คือเกษตรกรซึ่งเป็นผู้ชำนาญการผลิตเมล็ดพันธุ์และต้องผ่านการคัดเลือกให้ทำแปลงฯ เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ให้ศูนย์และในขณะจัดทำแปลงฯจะได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของศูนย์ทุกขั้นตอน หลังจากเกษตรกรได้ผลผลิตและจัดการสีนวด พร้อมบรรจุกระสอบแล้ว ก่อนที่จะนำไปจำหน่ายให้ศูนย์จะต้องได้รับการสุ่มตัวอย่างเพื่อนำไปตรวจสอบคุณภาพก่อนการจัดซื้อและจะต้องผ่านมาตรฐานการจัดซื้อเกษตรกรจึงจะขายเมล็ดพันธุ์ให้ศูนย์ได้เมื่อทำการจัดซื้อเข้ามาที่ศูนย์แล้ว ก็จะนำเข้าปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ในโรงงานเพื่อให้ได้เมล็ดพันธุ์ดี เพื่อจัดส่งโครงการและจำหน่ายให้เกษตรกรทั่วไป

ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าววนครราชสีมา ได้เริ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 15 ในพื้นที่อำเภอสีดา ตั้งแต่ปี 2546 เป็นต้นมา ในทางปฏิบัติศูนย์ฯได้ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจ จัดอบรมการจัดทำแปลงขยายพันธุ์การควบคุมคุณภาพในแปลงขยายพันธุ์ การตรวจแปลงขยายพันธุ์ ตลอดจนขั้นตอนต่างๆจนเป็นที่เข้าใจ แต่การผลิตเมล็ดพันธุ์ของศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวยังผลิตได้ต่ำกว่าเป้าหมายที่วางไว้มาโดยตลอด ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจเกิดจากสภาพทางเศรษฐกิจสังคมของสมาชิกผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์ ศักยภาพของดินที่เกษตรกรปลูก หรืออาจเกิดจากปัญหาทางเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม ปัจจัยการผลิตที่ขาดแคลนเนื่องจากขาดแคลนแหล่งเงินทุน หรืออาจเกิดจากปัญหาอื่นๆ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นเพียงการคาดการณ์จากเจ้าหน้าที่เท่านั้น ยังไม่มีผู้ใดได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการผลิตและความต้องการของเกษตรกรในการผลิตเมล็ดพันธุ์

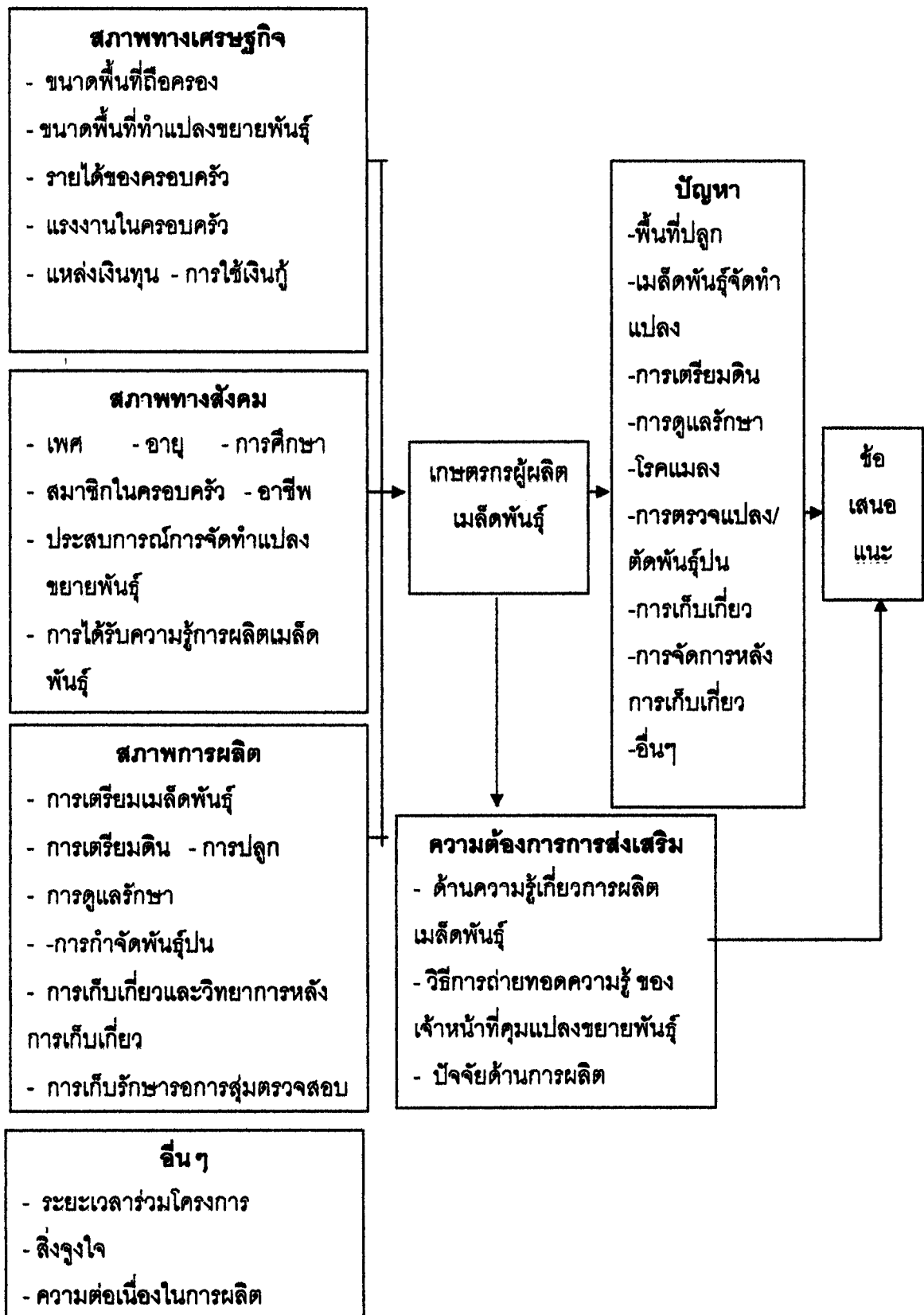
ข่าว กข 15 มาก่อน ด้วยเหตุนี้จึงเป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดสำหรับผู้วิจัยว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการศึกษา เพื่อให้ทราบถึงปัญหาต่างๆเหล่านั้น เพื่อจะได้นำผลการศึกษามาปรับใช้ในการแก้ไขปัญหให้กับสมาชิกผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์ ให้ผลิตเมล็ดพันธุ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพได้เป้าหมายตามที่กำหนด และสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกแปลงขยายพันธุ์ และของศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวนครราชสีมา และคาดว่าผลการศึกษารังนี้สามารถนำไปพัฒนาในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวทั้ง 23 ศูนย์ฯให้มีประสิทธิภาพในโอกาสต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพสังคม เศรษฐกิจของสมาชิกผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์
- 2.2 เพื่อศึกษาสภาพการผลิตของสมาชิกผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์
- 2.3 เพื่อศึกษาความต้องการในการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 15 ของสมาชิกผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์
- 2.4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ ของสมาชิกผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สภาพการผลิตและความต้องการการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 15 ของสมาชิกผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าววนครราชสีมา ในอำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา ครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

4.1 วิจัยเฉพาะเกษตรกรสมาชิกผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์ ข้าว กข 15 ของศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าววนครราชสีมา ในอำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา ปี 2548 ที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนเกษตรกรผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์ข้าว กข 15 จำนวน 100 ราย

4.2 วิจัยเกี่ยวกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ การผลิต ความต้องการส่งเสริม และข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 15

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยได้กำหนดศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

5.1 แปลงขยายพันธุ์ หมายถึง พื้นที่ของเกษตรกรที่จัดทำแปลงขยายพันธุ์ข้าว ภายใต้การกำกับดูแลของศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าววนครราชสีมา ให้เป็นไปตามมาตรฐานแปลงขยายพันธุ์

5.2 เกษตรกรผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์หรือเกษตรกร หมายถึง เกษตรกรในอำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมาที่จัดทำแปลงขยายพันธุ์ข้าว กข 15 เพื่อจำหน่ายให้กับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าววนครราชสีมา

5.3 พนักงานตรวจแปลงขยายพันธุ์หรือพนักงาน หมายถึง เจ้าหน้าที่ของศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าววนครราชสีมาที่มีหน้าที่ในการให้คำแนะนำ ติดตามเร่งรัด และควบคุมเกษตรกรผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์ที่ผลิตเมล็ดพันธุ์จำหน่ายให้กับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าววนครราชสีมา

5.4 ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าววนครราชสีมา หมายถึง หน่วยงานของรัฐ สังกัดสำนักเมล็ดพันธุ์ข้าว กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ทำหน้าที่ในการผลิตและขยายพันธุ์ดีชื่อเดิมคือศูนย์ขยายเมล็ดพันธุ์พืชที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา

5.5 คุณภาพเมล็ดพันธุ์ หมายถึง คุณลักษณะของเมล็ดพันธุ์ที่บ่งบอกถึงความมีชีวิต ความแข็งแรง ความบริสุทธิ์ตรงตามสายพันธุ์ ความชื้นในเมล็ดในระดับที่ปลอดภัยต่อการเก็บรักษา

5.6 เมล็ดพันธุ์จัดทำแปลง หมายถึง เมล็ดพันธุ์ข้าว กข 15 ที่เกษตรกรจัดซื้อจาก ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าววนนครราชสีมา แล้วนำไปเพาะปลูกในแปลงขยายพันธุ์ของเกษตรกร

5.7 การส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ของศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว หมายถึง หลักเกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่และเกษตรกร การดำเนินการผลิตเมล็ดพันธุ์ การฝึกอบรมเกษตรกร แปลงขยายพันธุ์ วิธีการถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร และการบริการสนับสนุนการผลิต

5.8 ความต้องการ หมายถึง สิ่งที่เกษตรกรมีความปรารถนาอยากจะได้รับในเรื่อง วิธีการถ่ายทอดความรู้ การให้บริการและสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว

5.9 สภาพการผลิต หมายถึง การปลูกข้าว กข 15 โดยมีการดูแลรักษาการผลิตตาม หลักวิชาการ เพื่อนำเมล็ดไปขยายพันธุ์อีกในชั่วอายุต่อไป ได้แก่ ขั้นตอนขยาย และจำหน่าย

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เมื่อได้ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ครบตามวัตถุประสงค์แล้ว คาดว่าจะได้รับ ประโยชน์ดังนี้

6.1 ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าววนนครราชสีมา สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน สำหรับการวางแผนส่งเสริมการผลิตข้าว กข 15 ของศูนย์ฯ และแนวทางการแก้ไขปัญหาและ พัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้ตรงกับความต้องการ ทั้งปริมาณ คุณภาพ ของเกษตรกรผู้จัดทำ แปลงขยายพันธุ์ในอำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา

6.2 ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงกิจกรรมการผลิต และการดำเนินงานของ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการผลิต